

פרק כב

ישר יחזו פנימו

דרכי כוונת הלב בתפילה להפוך אחוריים לפנים

פנים מאירים ופנים שאינם מאירים ✦ 'ותמונת ה' יביט' זה מראה אחורים ✦ סוד 'ודבר ה' אל משה פנים אל פנים' וסוד 'פה אל פה אדבר בו' ✦ בישראל נאמר 'פנים בפנים דבר ה' עמכם' מראה בתוך מראה מיוחדים ✦ ימי קדם דעתיקא סתימא דכל סתימין, וימי עולם דזעיר אנפין אקרון 'פנימו' ✦ סוד 'ישר יחזו פנימו' ✦ סוד 'האר פניך ונושעה' ✦ בגלוי עתיקא בזעירא שזה הארת פנים העליונים בפנים התחתונים תלויה הישועה וזה התשובה העליונה ✦ סודות התורה הם ממש באצילות והמתעסק בהם דבק בתורה בפנימיותה בספירות ודבק בקונו ממש ✦ דרך אחד להשגת הדבקות דהיינו עסק סודות התורה והשגת הנסתרות בפירוש התורה בסוד ✦ רצון האדם העולה מקירות לבו קשור בהיכלות ✦ בכוונתו והבל פיו המתהווה מן הלב והנשמה מעלה נשימה מתדבקים וחוזרים אל מקורם ✦ פומיה ושפופותיה מרחשן בכוונה את תיבות התפלה, וליביה יכוון בעוד שהוא מוציא המלות ✦ ויכוון כל מילה ומילה - ספירה וספירה קשורה באין סוף ✦ העלאת התפילות לאין סוף בסוד התפלה העולה ליחידו של עולם ✦ אור הכתר תתלבש באור החכמה, ויעשה מצע הכתר להתפשטות אין סוף, ואין סוף בתוך הכתר יעשה להם מצע החכמה, והרי הם שלשה מיני אורות מתלבשים זה בתוך זה והם מתפשטים בכל הספירות אשר הם מיוחדות בבינה ✦ אין דרך להדביק הנשמה הנפרדת מבית אביה למטה אלא בדרך זה ✦ לכוונא גופא ונפשא, הגוף הם האותיות הגשמיות שמוציא מפיו מהכוחות הגשמיות, ובזה הוא עובד בשתי חלקים אלו ✦ בלילה ימסור נשמתו בפקדון כאילו מסתלק מהעולם ומוסר נשמתו בסוד הייחוד הנעשה בנשמות

אחר שביארנו בס"ד את סוד שם ההוי"ה שהוא וישמו אחד וסוד פנים ואחור אמרנו להעתיק מספר הקדוש עבודת הקודש (חלק ג פרק נט) שהסביר את זה הענין באר היטב, וזה לשונו הקדוש: פני"ם. אחו"ר. כבר התבאר סוד וראית את אחרי ופני לא יראו ואמרו לא תוכל לראות את פני, ואין פני האדם דבר זולתו וכבר כתבתי זה, וזה סוד לא יהיו לך אלהים אחרים על פני אבל פני יהיה לך לאלהים וגם זה התבאר, ויש פנים מאירים ופנים שאינם מאירים, ותמונת ה' יביט אמרו בספרי זה מראה אחורים, ובפרק קמא דברכות וראית את אחורי מלמד שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפלין וגם אלה פני ה' יקראו.

וזה סוד ודבר ה' אל משה פנים אל פנים המאירים עם פנים שאינם מאירים
בייחוד אחד, כי היה משיג בזה ומבין בזה, וזה סוד פה אל פה אדבר
בו, וזו היא השגת משה שנתעלה בה על כל זולתו מהנביאים, ובישראל נאמר
פנים בפנים דבר ה' עמכם, מראה בתוך מראה, מיוחדים, אבל לא השיגו כי
אם מדתם וכחם, ואמרו לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש.

אמרו במדרשו של רשב"י ע"ה (ח"ג צ"ג ע"ב) בזה הלשון: דוד מלכא אמר דא
בגין כנסת ישראל לקבל מלכא קדישא, ומאי אמר 'לך אמר לבי' לבני
עלמא ואזהר לון 'לבי' דאיהו אחיד ביה בגין מלכא עילאה, אמר 'בקשו פני'
אלין עטרי דמלכא כתרי דמלכא דאיהו אחיד בהו ואינן ביה אינן שמייה
ואיהו ושמייה מלה חד הוא, בגיני כך אמר דוד 'את פניך ה' אבקש', כמה
דאת אמר 'דרשו ה' ועוזו בקשו פניו תמיד', עד כאן.

ויש לפנים, מפנים, כי כמה פנים לפנים הנוראים, ובמדרשו של רשב"י
ע"ה (ח"ג ט"ו ע"א) אמרו בזה הלשון: דרש רבי שמעון כי צדיק ה' צדקות
אהב ישר יחזו פנימו, מאי פנימו, פנימו דבני עלמא למבעי רחמי עליהו על
מה דאצטריכן, אמר ליה רבי אלעזר בריה אי הכי ישר יחזו פנימו, מבעי ליה
או ישרים יחזו, אמר ליה רזא עילאה דאינן ימי קדם דעתיקא סתימא דכל
סתימין וימי עולם דזעיר אנפין אקרון פנימו דאינן חמאן בארע מישר מה
דאצטריך למהוי. תאנא בשעתא דקב"ה אשגח בעלמא וחמא דמתכשרן
עובדיהון לתתא אתגליא עתיקא בזעירא ומסתכלן כל אינן אנפין באנפין
סתימין ומתברכן בלהו, מאי טעמא מתברכן משום דמסתכלן אלין באלין
בארע מישר, דלא מטאן לימינא ולשמאלא, הדא הוא דכתיב ישר יחזו פנימו,
ומתברכן בלהו ומשקיין דא לדא עד דאתברכן בלהו עלמין, ואשתכחו עלמין
כלהו כחד, וכדין אקרי, ה' אחד ושמו אחד עד כאן.

ובאידרת נשא (ח"ג קל"ג ע"ב) אמרו בזה הלשון: ותא חזי פנים דלבר אית זמן
דנהרין ואית זמן דחשובן, ובגיני כך כתיב יאר פניו אתנו סלה,
מכלל דלא הוי תדירא אלא כד אתגליין תפוחין דלעילא עד כאן. וזה סוד 'האר
פניך ונושעה'. וסוד הכתוב באמרו 'יהו"ה אלהים צבאות השיבנו', כי התשובה
תשיב אם על בנים וזה סוד השיבנו למטה ולמעלה ואז האר פניך שיאירו
הפנים העליונים בפנים התחתונים גלוי עתיקא בזעירא בסוד ישוב ירחמנו.

ובמדרשו של רבי שמעון בן יוחאי עליו השלום (ח"ג מ"ז ע"א) מאי ישוב ישוב
 עתיקא קדישא לאתגליא בזעירא, ישוב לאתגליא דהוה סתים
 בקדמיתא וכלא אקרי תשובה, עד כאן. כי התשובה למטה גורמת התשובה
 למעלה ובגלוי עתיקא בזעירא שזה הארת פנים העליונים בפנים התחתונים
 תלויה הישועה, וזה אמרו ונושעה.

פסיעה אחר פסיעה פסענו בס"ד במסילה העולה אל הכונות הפנימיות עד
 אשר הגענו לסודות השמות והגענו לראות כי יש פנים לפנים כנזכר
 ויש הוי"ת בתוך הוי"ת פנמיים ויותר פנימיים, ועיקר הכונה היא להתעורר
 בפנימיות לבו לעורר את הפנים הפנימיים ולהמשיך מעומק הבאר העליון
 וממקור המעיין שפע מי הישועה וחיות אלקות. ובכן עתה המקום להמשיך
 להעמיק בזה, ואיתא בזוהרא קדישא (ח"ב דף ר"ג ע"ב) בסוד עבודת התפלה:
 ברזין אליון יכול בר נש לאתדבקא במאריה, למנדע שלימו דחכמה ברזא עלאה.
 כד פלח למאריה בצלותא, ברעותא בכוון לבא, אדבק רעותיה כנורא
 בגחלתא, ליחדא אינון רקיעין תתאין דסטרא דקדושה, לאעטרא לון בשמא
 חדא תתאה, ומתמן ולהלאה ליחדא אינון רקיעין עלאין פנימאין, למהוי כלהו
 חד, בההוא רסיעא עלאה דקיימא עליהו. ובעוד דפומיה ושפוותיה מרחשן,
 לביה יכוון, ורעותיה יסתלק לעילא לעילא, ליחדא כלא ברזא דרזין, דתמן
 תקיעו דכל רעותין ומחשבין, ברזא דקיימא באין סוף, ולכוונא בהאי בכל
 צלותא וצלותא בכל יומא ויומא, לאעטרא כל יומי ברזא דיומין עלאין
 בפולחניה. בליליא ישוי רעותיה, דהא אתפטר מעלמא דא ונשמתיה נפקת
 מניה, ויהדר לה למארי דכלא, בגין דכל ליליא וליליא ההיא נקודה קיימא
 לאכללא בגוה אינון נשמתין דצדיקיא. ע"כ.

תרגום הדברים בלשון הקודש: בסודות אלו המבוארים שם בזוהר הקדוש
 פ' פקודי יכול בן אדם להתדבק באדונו, לדעת שלימות החכמה וסוד
 העליון. כאשר עובד את אדונו בתפלה ברצון בכוונת הלב מדביק רצונו
 כאש בגחלת, ליחד את אלו הרקיעים התחתונים של צד הקדושה, לעטר
 אותם בשם אחד תחתון, ומשם ולהלאה ליחד את הרקיעים העליונים הפנימיים,
 להיות הכל אחד, ברקיע ההוא העליון שעומד עליהם. ובעוד פיו ושפתיו
 ממללין, לבו יכוון, ורצונו יעלה למעלה למעלה, ליחד הכל בסוד הסודות,

ששם תקיעת כל הרצונות והמחשבות, בסוד הקיים באין סוף, ולכווין בזה בכל תפלה ותפלה בכל יום ויום, לעטר כל ימיו בסוד הימים העליונים בעבודתו. ^{אור החיים} כלילה ישים רצונו, כאילו נפטר מן העולם הזה ונשמתו יוצאת ממנו, ומחזיר אותה לאדון הכל, כי בכל לילה ולילה הנקודה ההיא עומדת לכלול בתוכה את אלו הנשמות הצדיקים. עד כאן תרגום דברי האי זוהרא קדישא.

ונביא את פירוש רבינו הרמ"ק באור יקר (ויקהל רי"ג סימן ד' עמ' פ"ה פ"ו) וזה לשונו הקדוש: זכאה חולקיה מאן דעאל ונפק בסוד האדרא ונכנס בשלום ויצא בשלום, וידע לאסתכלא ברזא דמאריה להשכיל סודות התורה על ידי ידיעת השרשים והקדמות, ויוכל לפרש בתורה ובסודותיה, ולאתרבקא ביה, שהמשכיל בתורה בפשטה הוא דבק בסוד מטטרו"ן למטה שהוא פשט התורה, כדפירשו בתיקונים דמתניתין דפשטי תורה פסול וכשר טמא וטהור חייב זכאי הכל בסוד שית סדרי משנה דנער מטטרו"ן, אמנם סודות התורה הם ממש באצילות, והמתעסק בהם דבק בתורה בפנמיותה בספירות, ודבק בקונו ממש בלי לבוש נער מטטרו"ן, בזולת זה כי המתפלל כפשטן של דברי התפלה או התורה והמצוה אינו דבק כלל אלא רחוק ממנו, אמנם המכוון על דרך הסוד נקשר ודבק בקונו.

וזהו שאמר ברזין אילין יכיל ברנש לאתרבקא במאריה ברוחא רוצה לומר במה שיכוון רצונו אל סוד הספירות וההויות והשמות יתדבק אליו, ומי שאינו יודע סוד זה במה יתדבק בו, אין לו בית אחיזה, שבית אחיזתו ספירותיו שהם הם שמותיו היקרים וההויות הקדושות, בכון לבא למנדע שלטנו דחכמתא ברזא עילאה, ששליטת החכמה היא הסוד הזה הנפלא, והיינו דרך אחד להשגת הדבקות, דהיינו עסק סודות התורה והשגת הנסתרות בפירוש התורה בסוד כדפירשנו. השני כד פלח למאריה בצלותא, דהיינו סוד התפלה ודרך הדבקות הוא, אדבק רעותיה כנורא כגחלתא, כי רצון האדם ונשמתו העולה מקירות לבו הוא קשור בהיכלות ודאי, ולזה יכוון לתקן תחלה תיקון המלכות, ותיקוניהם הם סוד ההיכלות שהם יתקשרו ויתדבקו יחד במלכות כשלהבת הקשורה בגחלת, ונשמתו וכוונתו שלהבת מהגחלת שהיא מלכות, וכן ההיכלות שיתפשטו ממנה ודבוקים בה כשלהבת המתפשטת מהגחלת מתוכיותם ומדובקת בגחלת, ומטעם זה הם חוזרים אל

מקורם ונבלעין בה על ידי נשמתו החוזרת ונבלעת במקורה, ואגב עלייתה מעלה אלו. והטעם, שכולם לא נתפשטו למטה אלא בסבתו, ועתה שהוא בסוד כוונתו והבל פיו המתהווה מן הלב והנשמה מעלה נשימה, מתדבקים וחוזרים אל מקורם, ועם היות שנתפשטו משם ההיכלות ויותר מהם החצונים, יכוון לקשר ולייחד בה דווקא מהיכל לבנת הספיר ולמעלה, שמשם תחלת הקדושה המתדבקת, והם נתחים הנקשרים בייחוד, וזהו שאמר רקיעין תתאין דסטרא דקדושה לאעטרא לון בשמא חדא תתאה שהוא שם אדנ"י שבה דבוקים כולם, והיא משתמשת בהם ודאי, ואחר קשרם יחד בסוד ברכות דקרית שמע וקרית שמע עצמה כדמפרש בפרשת פקודי סימן... מתמן ולעלאה לייחדא אינון רקיעין פנימאין דהיינו שבע ספירות, והיינו בסוד תפלה מעומד שעולה אל עולם הזכר, ונקשרת השכינה כלולה במתפשטין ממנה דהיינו תיקונה בנערותיה, והיא נקשרת בשבע ספירות בסוד ו' ה' יחד, וסוד ו"ה שבע ספירות בבינה ששם סוד היכל קדש הקדשים, ושם כל שבע ספירות נקשרות בבינה, וזהו שאמר לחדא אינון רקיעין פנימאין למהוי כולא חד בההוא רקיעא עילאה דקיימא עליהו, בענין שהם שני ייחודין.

תחלה יתייחדו יחד כל השבעה והיינו לייחדא אינון רקיעין וכו', ואחר כך לקשרם יחד שני בבינה והיינו למהוי כולו חד הההוא רקיעא וכו' ומשם ולמעלה צריך לייחד, וזה בכלל הכוונה שפומיה ושפוותיה מרחשן תיבות התפלה והכוונה הכוללת בה בכניסתה מיד בסוד דקות ו"ה בשורשם באימא עילאה, לביה יכוון בעוד שהוא מוציא המלות, ויש לכל מלה ומלה משמעות בספירות, ויכוון כל ספירה וספירה קשורה באין סוף, וזהו שאמר יכוון רעותיה יסתלק לעילא בחכמה לעילא בכתר, לייחדא כולא ברזא דדזין דהיינו בעיקר הכל שהוא מנהיג הכל, וכהות הספירות ממנו, דתמן תקיעו דכל רעותיו ומחשבה כלומר כל חשק הספירות אשר בכתר הוא להקשר עצמם בו.

והיינו תקיעו דכל רעותין שהם רצונות ענפי הכתר הנקרא רצון, ומחשבתין ענפי הספירות אשר בחכמה שהיא דבקה באמצעות הכתר באין סוף, ואין מעלה זו אל הבינה כדפירשנו באדרא, אלא שכל הספירות מושרשות בבינה, והבינה מעוברת וכלולה מהם עולה אל החכמה, אל [מקום] שנשרשים

הספירות [ולחם] בתוכיות הבינה בתוך החכמה, ואחר שהיא כלולה בהם עולה ונאחזת בתוכה ודאי, ומשם החכמה נאחזת בכתר, והם יחד נתקעים באין סוף, וזהו שאמר ברזא דקיימא באין סוף, וכבר פירשנו כי יעלו התפילות בדרך זה לאין סוף, וזהו סוד התפלה העולה ליחידו של עולם, והטעם כדפירשו בפרשת תרומה סימן י"ד כי אין סוף בכתר, ולזה אור הכתר תתלבש באור החכמה, ויעשה מצע הכתר להתפשטות אין סוף, ואין סוף בתוך הכתר יעשה להם מצע החכמה, והרי הם שלשה מיני אורות מתלבשים זה בתוך זה והם מתפשטים בכל הספירות אשר הם מיוחדות בבינה, והיינו תקיעו דמחשבתין ורעותין דקאמרן לשאוב משם רוחניות זה אל הייחוד, שאין זוג וייחוד אלא מכה בכל הספירות, ואין דרך להדביק הנשמה הנפרדת מבית אביה למטה אלא בדרך זה, ובדרך זה יגיעו הפעולות לאין סוף הכוונה שמכוון בה, ובדרך זה יגיע הייחוד אל הספירות וממנו, ובדרך זה יהנה מתפלתנו ונשמתנו ותורתנו ומעשה מצותינו. לכוונא גופא ונפשא, הגוף הם האותיות הגשמיות שמוציא מפיו מהכוחות הגשמיות, ובזה הוא עובד בשתי חלקים אלו. עוד אפשר גופא כוונת הגוף בדפירש הרמב"ם, ונפשא הם הדבורים וההבלים שהוא מוציא מפיו. לאעטדא יומיו, כי כאשר יהו"ה הויה זו בכל יום, היום בעצמו יש לו מציאות כדפירשו ימים יוצרו, ואותה יציר. קשורה בשורש העליון חי וקים לעולם, והיינו סוד ויקרבו ימי דוד, ויקרבו ימי ישראל, הן קרבו ימך, בלילא בעת שהוא מטה לישן ישוי רעותיה דהא אתפטר, כי שינה אחת מששים במיתה, ונשמתיה נפקת מיניה כסילוקה במיתה, ויהדר לה למאריה להתייחד ממשלת הלילה בלילה בסוד נשמתו כדפירשנו לעיל בפרשת תצוה סימן... והיינו מדת לילה גוברת ונקשרת במדת יום בסוד מטה שפירש בפרשת תרומה, ומיין נוקבין לייחודה הם הנשמות, ולזה יהדר לה למארי דכולא גם כן נדבקת עד אין סוף, וזה בסוד הייחוד הנעשה בנשמות כדמפרש ואזיל.

הנה למדנו מכל הדברים הנאמרים עד כה, כי עיקר הכונה היא בעת הדיבור של התפלה, כמו שכתב בזה"ק הנ"ל "ובעוד דפומיה ושפוותיה מרחשן, לביה יכוון, ורעותיה יסתלק לעילא לעילא, ליחדא כלא ברזא דרזיון". הנה בזה הענין נתחבטו רבים בשאלה איך לכוין, ומצאנו דברים ברורים כשמש

בזה מה"בן איש חי" בספרו הקדוש ספר 'עוד יוסף חי' (וארא) וזה לשונו הקדוש: מצאתי כתוב בספר תורה לשמה כ"י שאלה, הכונה שלמדנו רבינו לכוין בק"ש בתיבת אחד שצריך לכוין למסור עצמינו על קדוש השם בסקילה שריפה הרג וחנק, וע"י קבלה זו יעלו נר"ן שלנו מ"ן לזו"ן שהם ו"ה, ומזו"ן לאו"א שהם י"ה, ומאו"א לא"א שהוא קוצו של יו"ד דשם הוי"ה, עד רום המעלות, ועי"ז ירד שפע מ"ד מא"ס מעתיקא קדישא לאו"א ומן או"א לזו"ן. והנה כל כונה זו אין אנחנו מספיקין לגמרה בתיבת אחד, ילמדנו רבינו אם נוכל להשלים תיבת אחד באמצע הכונה הנז' ונגמור הכונה כולה בשתיקה, וירינו המורה צדקה ושכמ"ה (ושכרו מרובה מאת ה').

תשובה. הכי איתא בזה"ק פרשת ויקהל דף רי"ג ע"ב כד פלח למאריה בצלותא ברעותא בכוון לבא. אדבק רעותיה כנורא בגחלתא ליחדא אינון רקיעין תתאין דסטרא דקדושא לאעטרא לון בשמא חדא תתאה. ומתמן ולהלאה לייחדא אינון רקיעין עלאין פנימאין למהוי כלהו חד בההוא רקיעא עלאה דקיימא עליהו. ובעוד דפומיה ושפוותיה מרחשן. לביה יכוין ורעותיה יסתלק לעילא לעילא ליחדא כולא ברזא דרזין דתמן תקיעו דכל רעותין ומחשכין ברזא דקיימא באין סוף, ולכוונא בהאי בכל צלותא וצלותא בכל יומא ויומא לאעטרא כל יומי ברזא דיומין עילאין בפולחניה עכ"ל. ומדברי הזוהר הנז' דקאמר בעוד דפומיה ושפוותיה מרחשן, לביה יכוין ורעותיה יסתלק לעילא לעילא וכו' משמע שצריך הכונה בעת שיש תנועת הדבור בפיו כדי לקשר הכונה בדבור בחיבור גוף ונשמה, וכמ"ש אדבק רעותיה כנורא בגחלתא על כן טוב שתאריכו בתיבת אחד עד גמר כונה הנז' כולה, אך אם אין אתם תולים בציוור תכונת הכונה הנז' וא"א לכם לגמור כל הכונה הנז' ל כולה בתיבת אחד כי נפסק תנועת הדבור של אחד בהכרח אז אה"נ תגמרו הכונה הנז' בשתיקה ואפשר שתועיל להיות כי התחלתה היתה מקושרת בדבור והיה זה שלום. וחתיים עלה יחזקאל כחלי (הוא רבינו יוסף אשר בגי' יחזקאל, חיים בגי' כחלי).

והנה מאי דדייק הרב המחבר מלשון הזוהר הוא אמת וכן מצאתי בספר אספקלריא המאירה שכתב על דברי הזוהר הנז', משמע דכל עיקר הכונה בעוד רוחש בשפתיו ומדבר בפיו התפלה, ולא בשתיקה כלל עכ"ל. ונראה דגם מה שהכריע מדעתו לומר שאם הגמר היה בשתיקה מהני להצטרף

עם רובה של הכונה או חציה שהיה בעת היות תנועה של הדבור בפיו ובשפתיו הוא אמת, ודמי להא דאמר רב ספרא בגמרא דסוכה דף ט"ל ע"א אלא התם והכא אסוקי מלתא היא ולית לן בה ע"ש, ועיין מה שנכתוב בס"ד לקמן בדין היחיד שמתפלל עם הציבור והחזן והציבור התחילו ויעבור והוא עדיין לא השלים הודוי.

פסוק שמע ישראל רבו ועמקו הכונות שלו המפורשים בשער הכונות של רבינו האר"י ז"ל, ועוד רבו על אחת כמה וכמה בסידור רבינו הרש"ש ז"ל, ואם יאריך האדם בכל תיבה ותיבה עד שיגמור הכונות השייכים בה תקלקל משמעות המבטא שלה. ושמעתי כי המקובלים המכוונים כל הכונות האמורים על כל תיבה ותיבה מוכרחים להאריך בכל תיבה שיעור שהוא באופן שלא תתקלקל המשמעות וגומרים הכונה בשתיקה בהיותם מביטים בסדור הפתוח לפנייהם שבו רשום כל הכונות כסדרן על כל תיבה ותיבה. והנה נודע כי רבינו הגדול האר"י ז"ל היה תנא אלהי שהיה לו לב פתוח כפתחו של אולם שיוכל לכוין כל הכונות השייכים לכל תיבה ותיבה ומכוין אותם בעת שבוטא ומוציא התיבה מפיו שלא יצטרך להאריך בה יותר מדאי באופן שתתקלקל המשמעות ח"ו, יען כי היה בקי ורגיל בסוד הכונה עד כי לא היה צריך לראות הכונות של השמות בסידור כי ידוע שבאמת היה הוא מתפלל תפלת י"ח בע"פ ופסוק שמע ישראל ובשכמל"ו בע"פ וכאשר העיד עליו מהרח"ו ז"ל דרך הזמירות היה אומרם מתוך הסידור, ועוד מעיקרא כל ספר עין חיים ומבוא שערים ושער הכונות ושאר שמונה שערים לא היו כתובים אצלו אלא היה אומר אותם הדרושים בעל פה לרבינו מהרח"ו ז"ל. ולכן מוכרח שהיה מכוין כל הכונות של ק"ש ושל ברכות העמידה אשר רבו ועמקו מאד מלכו המהור שלא היה נצרך להיות כתובה לפניו למזכרת כי ודאי זכה להבטחה של העתיד לבוא שנבא ירמיה הנביא עליו השלום 'נתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה'. ובודאי גם רבינו מהרח"ו ז"ל תלמידו לא היה נצרך לראות הכונות בסידור לפניו, כי היה לו זכירה נפלאה אחר שהשקה אותו רבינו האר"י ז"ל מן בארה של מרים.

וגם רבינו הרש"ש ז"ל ודאי זכה להיות לו רגילות ובקיאות בכונות של שמע ישראל ושל תפלת י"ח שיוכל לכוין אותם בע"פ במהירות, ולא היה נצרך לראות בסידור הפתוח לפניו, שעשאו למזכרת דוקא.

אך המקובלים הבאים אחריו ובפרט בדורותינו אשר בעוה"ר תקפו הצרות ורבו על כל או"א שאין להם בקיאות ורגילות לבין מאליהם אלא צריכין הם לעולת ראיה לראות בסידור הפתוח לפנייהם בכל תיבה ותיבה, כדי לבין בקדיש וק"ש ותפלת העמידה וכיוצא, מוכרח שיהיו שוהין הרבה בכל תיבה ותיבה אשר רבו הכונות בה, ואם יהיו גומרין כל הכונות שלה בהיותם בוטים ומוציאים מפיהם התיבה ודאי יתקלקל המשמעות שלה וכן לא יעשה. על כן הם מוכרחים להאריך בכל תיבה שיעור הראוי שלא תתקלקל המשמעות וגומרים הכונה בראייתם בסדור הפתוח לפנייהם, ונחשב להם כאילו כוונו כל הכוונות בהיותם מוציאים אותיות התיבה בפיהם. יען כי המחשבה של גמר הכונות השייכים לאותה תיבה היא נמשכת עמהם בחבל אחד ולא הפסיקה ביניהם מחשבה אחרת בענין אחר שאינו שייד לזה, וכאשר כתבתי לעיל דאריך למעבד הכי.

מיהו הגם דכתבנו שיגמור הכונות בשתיקה, צריך להזהר שלא ישהה הרבה בשתיקה בין ישראל לבין שם הוי"ה, וכן בין שם הוי"ה לבין אלקינו ובין אלקינו לבין שם הוי"ה הנזכר אחריו, וכן בין שם הוי"ה זה לתיבת אחד יען דאם ישהה הרבה מחזי כמזכיר ש"ש לבטלה, שבשהיה לא תתקשר האזכרה עם שלפניה ולא עם הנזכר אחריה. עכלה"ק.

פרק כג

עולמות נשמות ואלקות שבכל אות

ייחוד דיבורי התפילה והעלאתם, לעורר תענוג ושמחה בכל העולמות

בכל אות ואות יש עולמות נשמות ואלקות ועולים ומתקשרים ומייחדים זה עם זה, ואחר כך מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשים תיבה ומתייחדים יחוד אמיתי באלקות ✦ נתפשטו האותיות ובזה ברא כל הנבראים מן א' ועד תי"ו וכל הנברא ע"י אות שהוא קרוב להמאציל הוא יותר עליון עד כי הנברא מן אות תי"ו הוא בריה שפלה ✦ כמשמדבר באותיות מעורר כל הנבראים ✦ יעריך עצמו באמת שהוא שפל מכל הנבראים עד שיבוא לביטול הרגשות ✦ עיקר עסק תורה ותפלה ✦ שידבק עצמו אל פנימיות רוחניות אור אין סוף שבתוך אותיות תורה ותפלה ✦ לדבק האותיות עם כל המדות ✦ אחר התפלה עם מיצוי הנפש צריך להתפלל שלא יתגרה בו הדינים והקליפות ✦ אותיות הקודש יש בהם רוחניות פנימי וחיות העולם ✦ לכל אות יש צורה רוחניות אור נכבד אצול מעצם הספירות ✦ מהבל פיו יתהווה צורת קדושת עליונים מתקשרות בשורשן בעצם אצילות ✦ צריך המכוין להמשיך הרוחניות על האותיות שהוא מזכיר ✦ פי האדם שיש בו דבור קול הבל הוא עצמו רוחני וצריך להמשיך רוחניות עליון ✦ על ידי דביקות ושמחה ואהבה ויראה עולין האותיות אל רום המעלות

הנה למדנו מדברי הרמ"ק הקדושים שכתב "והרי הם שלשה מיני אורות מתלבשים זה בתוך זה והם מתפשטים בכל הספירות אשר הם מיוחדות בבינה, והיינו תקיעו דמחשבתין ורעותין דקאמרן לשאוב משם רוחניות זה אל הייחוד" והוסיף "ואין דרך להדביק הנשמה הנפרדת מבית אביה למטה אלא בדרך זה, ובדרך זה יגיעו הפעולות לאין סוף" הרי דברים אלו ממש כדברי הבעל שם טוב הקדוש במכתבו הקדוש: וכל דיבור ודיבור ומוצא שפתיך תכוין לייחד שם, כי בכל אות ואות יש עולמות נשמות ואלקות, ועולים ומתקשרים ומייחדים זה עם זה, ואחר כך מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשים תיבה, ומתייחדים יחוד אמיתי באלקות ותכלול נשמתך עמהם בכל בחינה ובחינה מהנ"ל, ומתייחדים כל העולמות כאחד ועולים ונעשים שמחה ותענוג גדול לאין שיעור. עד כאן טוהר לשונו הקדוש. וכבר הארכנו בזה בס"ד בכמה מקומות ונעתיקנו בסמוך בס"ד.

ונביא כאן מה שכתב הרה"ק מקאמרנא זי"ע בספה"ק נצר חסד פרק ו' (אות ג) וזה לשונו הקדוש: אותיות. ויקח מאבני מאותיות לקח המקום ב"ה וב"ש וישם מראש את אות ת"ו ויש כ"ב אותיות במקום ההוא, דעתיקא (ראה נא כי מפרש את הפסוק ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא), כי נתפשטו האותיות, ובוזה ברא כל הנבראים מן א' ועד תי"ו, וכל הנברא ע"י אות שהוא קרוב להמאציל הוא יותר עליון, עד כי הנברא מן אות תי"ו הוא בריה שפלה שפל מכל הנבראים, כמוני. וכמשמדבר באותיות מעורר כל הנבראים, ומדבק עצמו עם כל מין אות תיו מדריגה הפחותה ויעריך עצמו באמת שהוא שפל מכל הנבראים שנבראו כמו שהוא האמת ובלב אמת, ואז יתעלה ממדריגה למדריגה עד שיבוא לביטול הרגשות, "אין" עליון בביטול המציאות ובהתפשטות הגשמיות, בלב אין ונכנע, ואז מעלה התיו לראש בסוד מלכותו עולה עד רדל"א, רישא דאין ושם נתקרב אל אלופו של עולם תי"ו רשים רשימו לעתיק יומין (לשון האדרא ופירושו כי למעלה למעלה בעתיק שם יש את אות תיו כי מעלה את התי"ו עד למעלה ראש), כי משפלות עצמו שהוא שפל באמת נבוזה וחדל אישים בנקל נתעלה לאין עליון, בסוד ויש כ"ב במקום ההוא, בסוד הטעמים שהם גם כן אותיות.

אותיות. בכל אות ואות ומוצא שפתיך תכוין לייחד שם. כי בכל אות ואות יש עולמות נשמות אלהות ועולים ומתקשרים ומתייחדים זה עם זה עד אין סוף ואחר כך מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשה תיבה ומתייחדים יחוד אמיתי באלהות ותכלול נשמתך עמהם בכל בחינה ובחינה מכל שלשה נשמות מלאכים שכינה עולמות נשמות אלהות, והכל תלוי באותיות, מתייחדים כל העולמות כאחד ועולים בסוד עליות העולמות, בסוד נשיקין של רוחא ברוחא באור אין סוף אלהות המאיר באור מתוק על מחצב ונשמות של האותיות, ונעשה שמחה ותענוג גדול עד אין שיעור, ומבטל כל הגזירות רעות, כי מעלה הכל עד הבינה ששם שרש פתוחי חותם אותיות, וגם הגזר דין הוא אותיות ונעשה צירופים אחרים טובים המאירים, ועיקר עסק תורה ותפלה שידבק עצמו אל פנימיות רוחניות אור אין סוף שבתוך אותיות תורה ותפלה ויכול לידע עתידות, ורואה עולמות של מעלה וכרוזים של מעלה אף שאין לו מדריגה זאת, מזליה קא

חזי, שעולה למעלה למעלה, על זאת יתפלל שהשכינה נקראת זאת כלולה מכל הנבראים שנבראו בכ"ב אותיות, ויכוין לחבר עמה זי"ן ספירות, דהינו לדבק האותיות עם כל המדות, אהבה יראות התפארות, אמתה והכנעה ודביקות, והרחבת הלב, הרי זאת, וגם יכוין לחבר מדריגה תחתונה שבמלכות הוא אות תי"ו עם זי"ן מדריגות שלה אל אל"ף פלא עליון, ואחר התפלה עם מיצוי הנפש צריך להתפלל שלא יתגרה בו הדינים והקליפות שטף מים רבים.

עוד כתב שם באות ו': אותיות הקודש יש בהם רוחניות פנימי וחיות העולם, ולכל אות יש צורה רוחניות אור נכבד אצול מעצם הספירות, משתלשל ממדריגה למדריגה עד שיגיע ויתלבש האור ההוא באות ההוא אשר בשפתים, ובתוכם אור עליון עד כי מהבל פיו יתהווה צורת קדושת עליונים מתקשרות בשורשן בעצם אצילות, וכשישמור המבטא מדברים בטלים יהיה קולו נשמע בשמי מרומים, כאחר מן הנביאים וצריך המכוין להמשיך הרוחניות על האותיות שהוא מזכיר, כדי שיוכלו לעלות האותיות ההם עד המדריגה עליונה ופי האדם שיש בו דבור קול הבל הוא עצמו רוחני, ואל הכח הרוחני הזה צריך להמשיך רוחניות עליון, כדי שבכח הזה יעלו אותיות אל רום המעלות, והיא על ידי דביקות ושמחה ואהבה ויראה ואור מתוק ועריבות וידידות נעימות כל אחד לפי שרשו כך עולין האותיות וימהרו לעשות בקשתו. עכלה"ק.

פרק כד

הכנעה הבדלה והמתקה

דרכי העבודה בתורה תפילה ותשובה בדביקות ואהבה

בכל אות יש עולמות נשמות ואלקות ומייחדים זה עם זה, והוא ענין הכנעה הבדלה והמתקה ✧ כל מחשבה הוא קומה שלימה ויש בה מציאותו יתברך ✧ הכנעה הבדלה והמתקה בתורה ותפלה ✧ עולמות נשמות ואלקות הם ג' גופין בסוד אותיות נקודות טעמים, והוא בסוד מח לב וכבד ✧ האדם העומד להתפלל מתוך כובד ראש, אזי האותיות כיורדות מפני המאציל ✧ סוד 'אתפשטו כלו מדיקניהן ואתלבשו באורין דההוא עלמא' ✧ ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממללא, ששכלו כחשמ"ל ✧ סוד בחינת חשמ"ל על דרך שאמר הבעש"ט על 'ידבר ג' אלפים משל' ✧ החשמ"ל הוא מלבוש להגן מהחיצונים ✧ סוד 'כתנות עור' המתהפך ל'כתנות אור' ולחשמ"ל ✧ סוד 'ועתק יומין יתיב על כורסיא דשביבין לאכפייא להון' ✧ ענין הנחש הנהפך למטה ✧ ענין אור ישר הנקרא מיין דכורין, ואור חוזר הנקרא מיין נוקבין ✧ סוד אחור וקדם, וסוד נסירה ✧ בחי' פנים הוא כשאדם דבוק בבורא ית' ומקשר הכל לשורש השרשין לא"ס ב"ה, ובחי' אחור הוא כשאינו מדבק והולך אחר שרירות לבו ✧ תשובה על ידי הכנעה הבדלה והמתקה ✧ בחי' אחוריים הם הדברים המותרים והכרחיים כגון אכילה ושתייה וכדומה ✧ בחי' המתקה אי אפשר להיות אלא בסוד האהבה דהיינו להשתוקק לבורא יתברך ✧ אהבה שבא על ידי דיבור יכול לפסוק ✧ ענין 'חסידי הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפלה ושעה אחת אחר התפלה'

הן למדנו בס"ד עד כה, כי הדיבור הוא קול ורוח ודיבור מתלבש זה בזה וכנגדו דיבור העליון גם הוא מלוכש זה על זה קול ורוח ודיבור ובתוכם ה', וזה סוד עולמות נשמות ואלקות שגילה הבעש"ט אשר יש בכל אות ואות. והיינו סוד החשמ"ל שאמרו חז"ל חיות אש ממללות והיינו שימלל היינו שיתפלל בחיות ואש. וסוד החשמ"ל הם שע"ח נהורין דהיכל עצם השמים, וענין זה אשר אנו עסוקים בו נרמז ונכתב במכתב הקדוש של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש, אשר מלמדנו איך להפשיט ממחשבתו כל הבלי העולם - לנתק את עצמו מעולם הזה ולדבק באור עליון, וכל דברינו הם לפרש בס"ד מלה ושתיים ממכתבו, ונביא שוב את לשונו הקדוש אשר צריכים אנו פה לענייננו: בכל דיבור ודיבור ומוצא שפתיך תכוין לייחד שם כי בכל אות ואות יש עולמות נשמות ואלקות, ועולים ומתקשרים ומייחדים זה עם זה, ואחר

כך מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשים תיבה, ומתייחדים יחוד אמיתי באלקות ותכלול נשמתך עמהם בכל בחינה ובחינה מהנ"ל, ומתייחדים כל העולמות כאחד ועולים ונעשים שמחה ותענוג גדול לאין שיעור. עד כאן מוהר לשונו הקדוש.

וכבר האריך בספר אוצר החיים (פ' נשא מצוה שם"ג שם"ד הובא בספר בעש"מ עה"ת שם) כי ענין הכנעה והבדלה והמתקה הוא ענין אחד עם עולמות נשמות ואלקות, וזה לשונו הקדוש: והענין כי האדם מחויב להאמין ולידע ידיעה ברורה כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, וכל המחשבות והסתרות וכתלים הבאין ומכסין על השכל יש גם בהם מציאותו יתברך, וכל מחשבה הוא קומה שלימה, וכל המחשבות והסתרות העולין כולם באים שיתקן את עצמו ואותם, ואם אינו מאמין בזה הוא מקצר באמונת מציאת השם יתברך ונשאר בחושך וכרוזים יוצאים מאן דקטל לחוויא יהבין ליה ברתא דמלכא דא צלותא וכו' וכו' עיי"ש. ועל ידי גודל הכנעה שמכניע את עצמו כאין - בלתי לה' לבדו - ומשתף עצמו עם כל הנבראים, שהרי כולם לא נבראו אלא לעשות רצון אביו, ואין בו שום התנשאות על שום דבר אלא שיעשה רצון אביו, כמו התולעת הנגרר על הארץ, אז על ידי הכנעה זאת אם הוא בלב אמת לאמתו, תיכף יש הבדלה ובדלים ממנו כל המסכים והחומות, כי על ידי הכנעה אמיתית וכו' ומשתף עצמו עם כל בעל חי אז בדלן כל המסכים ואביו מסיר כל המסכים שנעשו באחיות עינים, ועל ידי הבדלה הוזה בא להמתקה אמיתית עד שנפשו נכללת באור אין סוף שבתוך ההיכלות ואותיות, וכשמסיר המסכים וירא כי אין שם חומה ולא מסך והמלך יושב על הכסא ומלא כל הארץ כבודו ברוך הוא וברוך שמו חי וקיים לעד. [אתה המעיין תבין כי בדברים אלו רמוז מה שנזכר כאן במעיין החכמה "והחשמ"ל והמאורות היו עטופים באותיות והאותיות פורחות בתוך החשמל", היינו שבתוך האותיות נמצא אור אין סוף והיינו החשמל"ל שבתוך האותיות].

ובזה נתבאר לך סוד "הכנעה הבדלה המתקה" שביאר מרן אלקי אשר יש בכל תיבה, כי לתקן בחינת "עולמות" צריך "הכנעה" גדולה - שישתתף עצמו עם כל נמצא שבעולם עד שלא יבקש בעצמו שום מעלה יתירה, ועל ידי הכנעה גדולה אמיתית מתקן בחינת "עולמות" שבכל אות ותיבה, והוא אמירת הלימוד והתפלה בהבנת פירוש המלות, ותפלה כזאת עולה על ידי

סנדלפו"ן הקושר כתרם, וכשמסיר המסך המבדיל בבחינות "הבדלה" שבדלין ממנו מחשבות זרות - מחשבות בטלות - אשר בכל אות ואות שאומר דנין אותו למעלה ואם אינו ראוי שולחין לו מחשבה זרה ונדחה, וכשמכניע עצמו אז בדלין ממנו כל מחשבות זרות ובא למדרגה לומר האותיות באהבה ויראה ודבקות והארה נפלאה, ובוזה כולל עצמו עם בחינות "נשמות" שיש בכל תבה, שכלל הנשמות באו מסוד הדעת חסדים ובגבורות אהבה ויראה, עד שזוכה לסוד "המתקה" שמדבק עצמו באור "אלקות" אור אין סוף שבתוך האותיות.

עוד כתב שם לפרש את ענין עולמות נשמות ואלקות וזה לשונו: ומבואר בדברי מרן האר"י שיש שלש גופים לאדם עליון ותחתון סוד גוף עכור הזה, אשר אם זוכה על ידי מעשים טובים נזדכך ונעשה ככלים של מעלה הנעשים מסוד שם ב"ן, מסוד האותיות - סוד "עולמות", ויש עוד גוף בסוד רוח כלול מיצ"ט ויצר הרע כלול מחסדים וגבורות - סוד "נשמות" אשר אם זוכה נזדכך על ידי התורה ונעשה כגוף של מעלה מסוד רוח שם מ"ה מסוד הנקודות של האותיות, והיצר הרע נעשה מלאך קדוש. ויש עוד גוף שלישי מסוד חשמ"ל בשר אשר אם זוכה על ידי כוונה ואור התורה ומצות נעשה כחשמ"ל שלמעלה הנעשה מסוד הטעמים שעל האותיות להמשיך הקריאה בניגון ומתיקות וחיות אלקות. עד כאן לשונו הקדוש.

עוד עיין שם בספר אוצר החיים פ' בחוקתי מצוה שנ"ח שנ"ט ש"ס המבאר דברים נפלאים וסודות עצומות בענין חשמ"ל (הבאנו דבריו בשלימות בהמשך הפרק). והנה כבר הזכרנו לעיל מספר אוצר החיים את דברי הבעש"ט כי בכל מחשבה יש קומה שלימה, והרי לנו דברים נפלאים איך ידבק האדם בקונו, ואיך יתפלל כאשר תדבק נפשו בקונה ותתערב במעלת המלאכים הנקראים "חשמלים", אשר הם בעצם סוד עליית הניצוצין קדישין מכל העולמות והם סוד דבקות האדם בקונו והרחקת הקליפות מיחוד העולמות, ומזה תבין מה שכתוב בספר צואת הריב"ש וליקוטים יקרים וז"ל: "ובאמצע התפלה ידבק עצמו בדבקות גדול אז יהיה יכול לומר אפילו במרוצה התיבות של התפלה" עכלה"ק. דהיינו שידבק באלו העולמות והמלאכים ובכח זה יאמר התיבות במרוצה וכדלקמן. ובספר אור הגנוז לצדיקים פ' נח ביאר את כל הדברים הנ"ל בקיצור, וכתב וזה לשונו הקדוש: האדם העומד להתפלל מתוך כבוד ראש ומכוון שכולו גנוז באור א"ס ובאלקות, ומייחד מחשבתו למדת המחשבה העליונה,

אז כשמדבר דבורים שהם אותיות הרי הם כמו שיורדים מאת פני המאציל שהוא ע"י יראה, ועי"ז יוכל לפתוח חלון התיבה שהאותיות הם חלונות לאור עליון, ולהסיר מכסה התיבה פי' להבין תוכיות הענין, ולהסיר המכסה. מהעוף למינהו, פירוש כשיהיה בכוונתו ומחשבתו בעולם המלאכים שנאמר בהם ועוף יעופף וארז"ל ועוף זה מיכאל יעופף זה גבריאל, יהי' בכוונתו ומחשבתו - למינהו - פירוש אז יהיה בהתפשטות הגשמיות ולא ירגיש בעצמו שום מדה גופניות, כמו שכתוב בתיקונים בחכמי זוהר הקדוש אדהכי אתפשטו כלהו מדיוקניהן ואתלבשו באורין דההוא עלמא, דאינון כינוי וסתירה לאתוון קדישין. ופעמים צריך לומר התפלה במהירות כמו חשמלים, הם חיות אש ממללות, אשר דבורם הוא במהירות גדול, והוא מחמת גודל היראה כמו שכתוב ב"שער הנקוד" (הבאנו דבריו בשלימות בספר שבעה עינים חלק פקח עיניך וראה פרק ג') עיין שם. עד כאן לשונו הקדוש.

ונוסיף עוד להביא מספר עבודת הקודש, והרי לך את לשונו השייך לענייננו: לזה רמזו רז"ל בפרק אין דורשין, אמר שם, מאי חשמל חיות אש ממללות, במתניתא תנא, עתים חשות עתים ממללות - בשעה שהדבור יוצא מפי הקב"ה חשות, ובשעה שאין הדבור יוצא מפי הקב"ה ממללות, הנה בארו כי הדבור יוצא להם מפי הקב"ה והם הקדמות החכמה שחונן ומשפיע עליהם, ואח"כ ממללות שהם מתבוננים ומשכימים ומוליכים מההקדמות ההן חכמה רבה - והוא הדבור הפנימי השכלי שהוא תמיד בפועל - ומזה תרגם אונקלוס ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממללא, על שהוכן מתחלת ברייתו להיות שכלו בפועל כחשמל אשר יתבאר מזה כי לא ימצאו שום דבר מעצמם השכלים הנפרדים כי אין להם כח ורשות מעצמם, כי אם מבוראם נאצל עליהם שפע והשגה ושלמות למען לא יטעו שהם רשות לעצמם. עד כאן לשונו הקדוש.

הרי לך עוד ביאור נפלא בענין זה, ומזה תבין כי כאשר ידבק האדם בקונו על דרך אשר לימד אור שבעת הימים הבעל שם טוב יתדבק שכלו בדבור הפנימי כנ"ל, ויאיר שכלו באור ה' ויתפשט מחיזו דהאי עלמא. וה' יתן בלבנו לעבדו באמת כל הימים. וכבר הארכנו בזה בכמה חלקי הספר שבעה עינים, וגם בספר חקקי לב.

נחזור ונשנן את דבריו הקדושים: "האדם העומד להתפלל מתוך כבוד ראש ומכווין שכולו גנוז באור א"ס ובאלוקות, ומייחד מחשבתו למדת המחשבה העליונה, אז כשמדבר דבורים שהם אותיות הרי

הם כמו שיורדים מאת פני המאציל שהוא ע"י יראה, ועי"ז יוכל לפתוח חלון התיבה שהאותיות הם חלונות לאור עליון".

עוד מצאנו בספר כתבי קודש של המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע - אשר העתיק מתורת רבותיו הקדושים בתוספת נופך מדיליה - אשר כתב וזה לשונו הקדוש: חשמ"ל נקרא מלבוש כי המשפיע צריך להתלבש בשכל המקבל ועם כל זה אינו יכול להשפיע רק בדרך הארה מאיר, וזה נקרא (בדק) [בוק] כאור היוצא מפי הכבשן וחוזר ומאיר. עד כאן לשונו הקדוש האמורה ברמיזה.

אמנם אנו עתה ננסה בעזר אלו"ק ממעל להעמיק בדברים הקדושים אשר נלחשו מפה לאוזן המגיד הקדוש בחדרי חדרים של רבותיו הקדושים,

ונביא בראשונה מספר מאמרי אדמו"ר הזקן (אתהלך ל'אזניא ע' כ"ג הובא בהוספות לבש"ט אות ל"ה) וזה לשונו הקדוש: חשמ"ל הוא מלבוש לז"א, והיא מחיצוניות דבינה, כי קליפת נוגה וחשמ"ל היא אחת, אלא שחשמ"ל הוא קדושה וקליפת נוגה הוא חיצוניות דחשמ"ל, והיא ממוצעת בין החשמ"ל (וג"ק) [וג' קליפות] שאין להם עליה, הלכך יש בנוגה בחינת טוב מחמת שהיא מקבלת מחשמ"ל, ועל ידם נשפעת הג"ק.

ולחבין בחינת חשמ"ל על דרך שאמר הבעל שם טוב על 'וידבר שלשת אלפים משל', כלומר שעל כל דבר ודבר היה לו כח להשתלשל עד שילשול קטן של ג' אלפים משל. והמשל גופא היא גדולה מהנמשל על דרך כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו, על דרך משל שהוא רק שכל גדול יכול לצמצם שכלו הגדול עד שהתינוק יכול להבין, מה שאין כן אדם בינוני. והפעולה של המשל שיכול לדבר אפילו לימוד גדול בפני כל אדם בפרהסיא כי האחרים אינם מבינים, וזהו חשמ"ל לזה הוא חשות ולזה הוא ממלל נמצא הוא מלבוש להגן מהחיצונים. עד כאן לשונו הקדוש. ולהבין בדברים אלו עיין להלן.

ובכן הראת לדעת את ענין החשמ"ל בשכל האדם אשר על ידו יתפשט מחיזו דהאי עלמא וידבק באור עליון ויזדככו כל העולמות.

וליתר ביאור נביא קצת מדברי הספר אוצר החיים פ' בחוקתי (מצוה שנ"ח שנ"ט ש"ס) וזה לשונו הקדוש: ונשכיל עוד בסוד אדם התחתון כי יש לו

גוף עכור בעולם הזה הכולל כל העולמות, והוא פסולת הכל וחומר הכל, והוא נתקן על ידי מצות ומעשים טובים, והוא יהיה לבוש לנפש בעת התחיה, והוא עצמו יהיה רמ"ח מצות עשה, ויש לו עוד שני גופים, אחד הגוף הזך המהור מחשמ"ל, שבו זכה משה בעולם הזה בסנה והוא הנקרא בשר וכו', והעונין אמן בכוונת הלב יזכו ללבוש חשמ"ל זה, ויש עוד גוף מקליפות נגה כלול מטוב ורע יצר טוב ויצר הרע, והוא גם כן לבוש אל נר"נ הנקרא כתנת עור, וצריכין לבררו על ידי תורה ומצות, וזה כל הפעולות שישראל עושין עד ביאת משיח לברר הנגה שכנגד מלכות הכלול מטוב ורע, והוא גם כן פרצוף שלם, ממראה מתניו ולמעלה הוא טוב כמו חשמ"ל הפנימי, וזהו הנגה שדבוקה לחשמ"ל בעת שמסתלקת ממנה האש מתלקחת - הכעס והרוגז - ואז ברגז רח"ם תזכר, וממראה מתניו ולמטה הוא רע עד שצדיקים מהפכין בכח גדול גם זה לטוב, וכל תורה ומצות שנתן הקב"ה לתקן הגוף הזה הכלול מטוב ורע ונקרא חשמ"ל החיצון, ונעשה ממנו לבושים לנר"נ כמו שנבאר, ועל ידי שמחה ואור וכוונת התורה ומצות נתקן מלבוש הנשמה, ועל ידי התורה נזדכך נגה דיצירה לבוש הרוח, ועל ידי מצות מעשיות לבוש הנפש.

וסדר הדברים: הגוף העכור חומר הגם יש לו מוח לב כבד לבושי נר"נ, והנשמה עומדת במוח ומתפשטת עד הרגלים, ויש עליה לבוש חשמל נגה שעשתה לו אמו אם הבנים ששם עבודת הכהנים, והנגה והחשמ"ל הזה כולו טוב מלבוש לנשמה מן המוח עד הרגלים והוא כולו טוב ואין צריך שום תיקון חשמ"ל הפנימי, ויש עוד גוף כלול מטוב ורע יצר טוב ויצר רע וכו'. לבוש הרוח העומד בלב ומתפשט עד הרגלים ויש בו גם כן שלשה בחינות כמו שיש לגוף העכור מוח לב כבד כן יש בגוף הזה, והצדיקים שהפכו אותו לטוב כמו משה רבינו וכיוצא כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, ונתברר מעט מעט על ידי תורה ומצות וכוונות, ונעשה לבוש לחשמ"ל המתפשט עד הרגלים, ונעשה לבוש לרוח העומד בלב, ולבוש לנפש העומד בכבד, כל אחד לפי מדריגתו נעשה לו גוף מחשמ"ל החיצון שחוזר להיות פנימי, וגוף העכור הזה כשיעמוד בתחיה יהיה לבוש הנפש העומד בכבד, וגם הוא יזדכך למדריגות חשמ"ל כתנת אור עד שמוחו יהיה לבוש החיצון של הנשמה ולבו לבוש החיצון לרוח ונשמה והכבד לבוש החיצון לנר"נ, ונמצא עתה שיש שלש גופים

לנר"נ, ואם חטא גופו העכור נדון בקבר, וגוף השני עם כל חיותו ושכלו נידון בגיהנם, וגוף השלישי טובלין בנהר דינור כי אין בו פגם וחטא. וכו' עיי"ש.

אבל כל זמן שהשכינה על ראשו - בחינות עתיק שבנפש אדם - אזי ועתיק יומין יתיב על כורסייא דשביבין לאכפייא להון, אבל כיון שסר ממנו השכינה ונתגבר אל זר, תקונו להביא אל הכהן עובד שהוא הנשמה שבמות, והוא בינה, ובכח הכהן שמלכישו באמת כולו טוב כמעט טוב שבנגה שהוא חמ"ר ולא חר"ם חלילה, והוא הממתיק את החרם כח הרע שבנגה עד שמחזירו לקדושה, קדש קדשים הוא לה' ונעשה כתנת אור ונהפך מנחש הארור למטה טוב, והצרעת שבה כבשרו. עד כאן לשון קדושתו.

ובכר נזכר לעיל כי הג' גופים הנ"ל מרומזים ב"עולמות נשמות ואלקות", והם הם ענין "הכנעה הברלה והמתקה" אשר הוא הוא סוד החשמ"ל כנזכר בדברי בעל התולדות בשם הבעל שם טוב הקדוש בשם אחיה השילוני הנביא.

ונעתיק עוד מה שמצאנו בספה"ק שארית ישראל שער התקשרות (דרוש א) וזה לשונו הקדוש: ומכל הנ"ל מובן היטב ענין התפילה להגיע לבחינת נקודת הלב, ולסוף מעשה ביותר, שהוא ענין הדיבור של תיבות ואותיות התפילה עצמן דווקא, והיינו התפעלות הלב והרגש והדגש האותיות והתיבות של התפילה ביותר, כי כל עיקר המשכה מבחינת החכמה או בינה, הוא להגיע לבחינת התפעלות הלב ותיבות התורה והתפלה בדיבור דוקא.

ומכל הנ"ל מובן היטב ענין סדר התפילה, מתחילה בבחינת אור ישר מעילא לתתא, מנקודת החכמה להגיע לבחינת נקודת הלב, ואז הוא מתא לעילא בבחינת אור חוזר, נעוץ סופו בתחילתו בשורש ומקור שהוא בחינת עומק אחד לבד, לעצמותו ומהותו יתברך לבדו שנקרא אליו ולא למדותיו, ובחינת אור ישר הוא נקרא מיין דכורין, ואור חוזר נקרא מיין נוקבין (ראה ע"ת שער ו פ"ז ופ"ת), ובחינת אור חוזר שהוא מתא לעילא הוא לשורש ומקור האמיתי שהוא בסוד כתר. להתקשר ולהתעלות לבחינת אור אין סוף ב"ה לבדו שהוא בחינת עומק א' לבד כנ"ל, והוא מצד סוף מעשה דווקא. ואמנם כל זה באופן חסידים הראשונים שהיו שוהין להמשיך מעילא לתתא, רק שלא כל מוחא סביל כל דא, לכן בכלל צריך להתחיל דוקא מקודם הכנעה

והבדלה ואחר כך המתקה, כמאמר יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים, שהוא והרקיע הוא יסוד או דעת בחינה המחבר, הוא עצמו המבדיל שאי אפשר להיות התחברות אמיתי בלתי בחינת הבדלה מקודם בבחינת נסירה כנ"ל. וכו'. אבל העבודה המסורה לכל הוא באופן הנ"ל, להתחיל בבחינת הכנעה ושפלות, וכל חפצו הוא רק בהביטול דבחינת הנקודה או בבחינת הנקודה דחכמה עצמה, או לפחות להתחיל בבחינת הנקודה דבינה ולהגיע לנקודת הלב, וסוף מעשה בהרגש והדגש התיבות, ולא לדחוק השעה ביותר להרחיב דווקא בהתבוננות, כי כל הדוחק את השעה השעה דוחקתו (ברכות סד, א), כי אם כל המכוון יהיה בבחינת הנקודה דוקא ובהרגש התיבות דוקא, ואז התיבות מצד עצמן ושרשן למעלה יגלו כל טוב. וזהו צוהר תעשה לתיבה (נח ו, טז) צוהר הוא גילוי אור, שיראה להאיר את התיבה, שיהיה בהתפעלות ודביקות אליו יתברך. ואל אמה גו', פירוש אמה הוא מדידה ושיעור וגבול, להגביל רוחב ההתבוננות שלא להניח יותר מכפי המדה. תכלנה, פירוש כליון הנפש בבחינת כלה שארי (תהלים עג, כו), יהיה מלמעלה, שמלמעלה יתנו לו זה, רק אם ישם אליו נפשו להתקשר לבחינת הנקודה הנ"ל. ופתח התיבה בצדה תשים, כי פתח התיבה הוא ההתבוננות, יהיה בבחינת צד ולא זה העיקר. תחתיים שניים ושלישים תעשה, תחתיים הוא הדיבור והרגש התיבות, ושניים הוא פתיחת הלב, ושלישים הוא המוחין, (והוא בחינת נה"י ונה"ת וחב"ד) מלמטה למעלה דווקא וד"ל. וזהו והמלאכה היתה דים (ויקהל לו, ז), כי כל המלאכה הוא להיות דים, לצמצם הרחב ההתבוננות ובינה היתירה, ולשמור את הנקודה. וזהו (אבות פ"ב מ"ב) כל תורה שאין עמה מלאכה סופה במילה (כמו שיתבאר בליקוטים בשם מורי).

או יאמר צוהר תעשה לתיבה, לעשות בהירות על ידי שפלות והכנעה, או על ידי תשובה, לתיבה הוא הדיבור כנ"ל. ואל אמה, הוא נקודה העליונה, תכלנה, תראה שיהיה כליון אל הנקודה, ופתח התיבה, כשנעשה פתיחת הלב ביותר ויכול להיות מזה לגרמיה ח"ו, אז בצדה תשים וד"ל. ומי שכל חפצו הוא רק בהתבוננות במחשבתו לבד והוא העיקר אצלו, ולא בחינת הנקודה ולא התיבה שהוא הדיבור, הוא הנקרא עובר לפני התיבה (ברכות לג, ג), והתיבות נגררים אחריו, וזהו ומעה, ויגרום ח"ו שיעבור אחר תחתיו הוא הסטרא אחרא שנקרא אחר (זוהר ח"א רל, ב). ומזה תבין סוגי הדרכים בדרכי העבודה, יש מי

שחושב שעיקר העבודה הוא ההתבוננות בהרחב התפשטות הבינה, והתפעלות הלב, (וגם) והרגש והדגש התיבות לא נחשב אצלו לכלום, הנה אופן זה לא יתואר כלל בשם עבודה אפילו באופן שיהיה נקרא רק עובר לפני התיבה ויעבור אחר תחתיו, שמשמע שהיא עבודה, רק שיש בזה יניקת הקליפות, אבל באמת בחינה זו לא נחשב כלל לשום עבודה. ויש מי שמדמה בנפשו שעיקר העבודה הוא בהרחב הבינה, רק שמזה יהיה גם כן התעוררות הלב והדגש התיבות, ואופן זה נקרא עובר לפני התיבה, כי מכל מקום למפל נחשב אצלו ועיקר מגמתו ברוחב הבינה והתיבות נגררין כנ"ל, ויעבור אחר כו', שמזה יכול להיות יניקת הקליפות ר"ל, ואין זה שלימות העבודה כנ"ל. גם יש מי שעיקר עבודתו הוא רק התפעלות הלב והדגש התיבות בלי התבוננות כלל ובלא נקודת החכמה, וגם זה אינו משלימות העבודה. ועיקר העבודה הוא כנ"ל, להיות ממעמקים קראתיך, ב' בחינת עומקים הנ"ל, היינו להשיג עיקר מגמתו בבחינת נקודת החכמה בכדי להביאו לנקודת הלב כנ"ל, וממילא צריך לעבור נקודת החכמה בדרך מעביר על ידי הבינה, אבל הוא בדרך מעביר לבד, כי אבא מלובש באימא (תקו"ז חי' כב סג, ג), ואי אפשר להתגלות נקודה דחכמה לבדו כמו שהוא, אבל העיקר להמשיך הנקודה דחכמה להביאו לנקודת הלב, ובסוף מעשה דייקא, שהוא הדיבור של התיבות דייקא, והוא העיקר, בכדי שמזה יהיה בחינת התעוררות ממטה למעלה, בבחינת נעוץ סופו בתחילתו, עכלה"ק.

ומצאנו בספר הקדוש לקוטי תורה להרה"ק ממשערנוכיל זי"ע וזה לשונו הקדוש: דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב כדי לבאר פסוק זה ע"פ דרכנו נקדים לבאר ענין וסוד נסירה שבא פב"פ. והנה כתיב אחר וקדם צרתני דיש בחי' פנים ואחר, בחי' פנים הוא כשארם דבוק בבורא ית' ומקשר הכל לשורש השרשין לא"ס ב"ה, ובחי' אחר הוא כשאינו מדבק כנ"ל, ואדרבא הולך אחר שרירות לבו, וזהו 'השיב אחר ימינו' שהשיב הבחי' ימין לאחור לאחוריים דקדושה, והנה ידוע שכל מדה מעשר ספירות כ"א כלולה מעשר, וכל מדה ומדה יש לה שורש בחכמה כי הכל בחכמה איתברירו, וגם ידוע שכל יום מעשי"ת הוא מדה ועולם בפ"ע, ולכן עובדותיו שעושים בעשי"ת בכל יום ויום מתקן כל המדות הכלול באותה מדה המרומז לאותו יום ומכנים הכל לבחי' חכמה כנ"ל. והעיקר הוא על ידי תשובה.

ועתה נסדר ענין התשובה שצריך להיות על ידי הכנעה והבדלה והמתקה, הכנעה הוא שמכניע את רוע לבבו להיות נשבר ונדכה מחמת שמכיר ערכו ומהותו ויודע שפלות עצמו, ומכניע שפחה תחת גבירתה, והבדלה הוא אחר שמכניע את הרע כנ"ל, צריך להבדיל מן הרע לטוב שלא יהא מעורב טוב ברע כלל, כמ"ש ויבדל אלהים בין האור ובין החושך, וכמ"ש ובערת הרע מקרבך, וזכ"ה לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע ורע בטוב, וזה נאמר על הרע גמור, דהיינו דברים האסורים, אך ורק שיש בחי' אחוריים דקדושה, דהיינו דברים המותרים והכרחיים כגון אכילה ושתייה וכדומה לדברים הנ"ל, צריך אחר הבדלה והכנעה להמתיקה, דהיינו להעלות הכל למרום שבתם, דהיינו להארות א"ס, שבחי' המתקה א'א להיות בסוד האהבה דהיינו להשתוקק לבורא יתברך, (מהמשך הדברים משמע כי אינו יכול לבוא רק מהשתוקקות כי אם שהקב"ה מראה לו את הדרך) וזהו נכספה וגם כלתה נפשי וגו', וזהו אהבה שאינה תלויה בדבר פי' שאינה תלוי' בדיבור, דהיינו שהאהבה הוא למעלה מהדיבורים, כי אהבה שבא על ידי דיבור יכולים לפסוק, דהיינו שלא תהיה רשימה כ"כ על כל היום, אבל אהבה שאינה תלויה בדבר כל זה נשאר רשימה על כל היום, וזמ"ש בגמרא חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפלה ושעה אחת אחר התפלה, שעה א' קודם התפלה צריך להתבונן בבחי' הבדלה והמתיקה כנ"ל, להתבונן בגדולת הבורא יתברך ושפלות עצמו, וזהו זוכה תודה יכבדני, פי' שזוכה את יצרו ומתודה עליו, דהיינו על ידי הכנעה כנ"ל ואז הבורא ברוך הוא מראה לו דרך האיך לעבדו ולהדבק בו וזהו 'ושם דרך אראנו בישע אלהים'.

ושעה אחת אחר התפלה היינו להשהות המוחין, מחמת שאינו רוצה להפריד עצמו מהבורא יתברך, רק לדבק בו יתברך, ומחמת זה נשאר לו רשימו על כל היום, וזהו נקודת אהבה שאינה תלויה בדבר, וזהו סוד מרע ועשה טוב. עכלה"ק.

פרק כה

ד' עולמות

התבוננות בבריאת העולם בדיבור ה' - כ"ב אותיות רוחניות

ענין ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה שהם ארבעה מיני צמצומים ✦ בדבר ה' שמים נעשו, כל הבריאה נבראה בדיבור ה' - דהיינו בעשרה מאמרות נברא העולם - דיבור ה' הם הכ"ב אותיות הרוחניות אשר מהם נאצלו ונבראו ונוצרו ונעשו כל הד' עולמות ✦ סוד ד' עולמות בסוד רשימה חקיקה חציבה עשיה שבאותיות ✦ המשל הנמרץ בענין זה שביאר חד מן קמיא רבי יצחק דמן עכו מפרש סודות הרמב"ן כחציבת אבנים מן ההר ✦ סוד המשנה עשרים ושתיים אותיות, חקוקות בקול, חצובות ברוח, קבועות בפה בחמשה מקומות ✦ דברי רבי יצחק סגי נהור על ידי ההיות הקבועות החקוקות בו יש בו כח להתבונן בהיות הקבועות הדקות שאין להם גבול ✦ סוד פנים בתוך פנים, הויות מתוך הויות ✦ חקיקה בתוך חקיקה רשימה בתוך רשימה פנימיות תוך פנימיות הויה תוך הויה ✦ עשר ספירות נקראו כולם יחד הויות אחרי התלבשותם באותיות ✦ ענין רשימה חקיקה וחציבה לאבנים שמהם נעשה הבנין, וכנגדם כ"ב האותיות ✦ מהתלבשות עשר ספירות באותיות יצאו כל אבי"ע

אחר שנגענו בסוד עולמות נשמות ואלקות שבכל אות ואות, שהם כענין צמצום השכינה בארבעה עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, וכמו כן צמצום שכל האדם והתלכשו באותיות התפלה שבהם עולמות נשמות ואלקות, וכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, זכאה מאן דנשיק ליה מאיגון נשיקין, דהיינו שהשכינה מצטמצמת אליו בד' עולמות לשכון עליו.

וכבר כתבנו בספר שבעה עינים חלק בתוך אבני אש (ח"א) בענין סוד הצמצום וד' עולמות וסוד הויו"ת בתוך הויו"ת. ונמשיך להתבונן בענין האותיות אשר נשתלשלו מאור מים רקיע אשר נאמרו במעשה בראשית עד שנקבעו בפה האדם.

ידוע שהד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה הם ארבע מיני צמצומים - אחד יותר מחבירו - עד אשר נתכסה האור ונתעלם בסתר המדרגה כל כך עד שמאיר ומחיה את העולם הזה הגשמי ממש הנקרא עשיה - היינו עשיה דעשיה - מדרגה אחרונה מעולם העשיה.

ואף גם זאת נודע לנו, כי בדבר ה' שמים נעשו, שכל הבריאה נבראה בדיבור ה' - דהיינו בעשרה מאמרות נברא העולם - דיבור ה' הם הכ"ב אותיות הרוחניות אשר מהם נאצלו ונבראו ונוצרו ונעשו כל הד' עולמות, וכל עולם ועולם הוא צמצום והתגלמות האותיות יותר ויותר, עד אשר נתגלמו האותיות ממש ומחיים את העולם הגשמי, עד שנקבעו האותיות בפה האדם.

ארבע דרגות אלו של התגלמות האותיות נקראו בספר יצירה "רשימה חקיקה חציבה ועשיה", וכאשר נבקש להתבונן בזה נראה כי ממש מבשרי ^{אפי' חסידות} אחזה אלו"ה, כמו שאנו רואים ביציאת האותיות מפה האדם - היינו מיציאת ההבל והקול עד לחיתוך הדיבור - עובר הקול מן החיך לגרון, ונתעבה ונחנק ונחצב ונפרד, ומשם יותר מתפרד ונגלם על ידי הלשון והשניים, עד שיוצאים דרך השפתיים אותיות ממש, כן הדבר ממש למעלה בדבר ה' שמים נעשו - בדיבור ה' - המתגלם בארבע הדרגות, והם הם ענין "רשימה חקיקה חציבה עשיה" אשר נתבארו בספר יצירה ובספרי המקובלים.

ומיד בפתח שער ענין זה נעתיק את המשל הנמרץ בענין זה שביאר חד מן קמאי רבי יצחק דמן עכו מפרש סודות הרמב"ן וזה לשונו הקדוש:

כאשר באים לחצוב אבנים מן ההר רושמים ומציינים מקום האבן שיעורה וגודלה ומהותה, ואחר שרושמים חופרין היא החפירה שחופרין סביב האבן, ואחר שחפרו סביב כרצונם עוקרים האבן ממקומה, וזהו הנקרא חציבה ואחר כל זה עושים בנין הבתים, וכל זה דוגמא למציאות האותיות מעשר ספירות, כי ההר דוגמא לעשר ספירות, כלומר לסבה הראשונה והאבנים דוגמא כל אשר נתהווה מהאותיות, כאשר נתייחדו האבנים יחד ונעשו בתים, וכמו שהאבנים מיוחדות בחר כן האותיות מיוחדות בעשר ספירות. עד כאן לשונו הקדוש - מתוך דבריו אשר יובאו לקמן בשלימות.

בספר הפרד"ס הקדוש (שער כ"ז פרק כ"ז) ביאר בהרחבה ענין האותיות, ונפתח בסוף דבריו, ומשם נמשיך את שאר דבריו המבארים את ענין רשימה חקיקה חציבה עשיה, וזה לשונו הקדוש: ועל חלקי הדרוש הזה שנתעסקנו בפרק זה (דהיינו סוד מציאות האותיות ב"אור מים רקיע" הנ"ל) כיון בעל ספר יצירה במשנה אחת, זה לשונה: עשרים ושתים אותיות, חקוקת בקול, חצובות ברוח, קבועות בפה בחמשה מקומות, אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דמלנ"ת זסשר"ץ. עכ"ל (המשנה).

והנה כבר נתבאר בשער אבי"ע ענין רשימה חקיקה חציבה עשיה, ובארנו כי הרשימה יותר דק מהחקיקה, והחקיקה יותר דק מן החציבה, והחציבה יותר דק מן העשיה, כמבואר שם, והנה אמרנו כי בחכמה אין מציאות הוויות אחרות כלל, ותחלת הויתה היא מהבינה, ולהיות שבחכמה שהיא הדקות הגמור שהוא הרשימה לא היה מציאות הוית האחרות כלל לכן לא הזכירה משנתינו רשומות כמנהגו והתחיל מחקיקה ואילך.

ואמר חקוקות בקול דהיינו הויותם בבינה שהיא נקראת קול, ולכן אמר חקוקות בקול, ואף על פי שגם ז' ספירות נקראות קולות, עם כל זה עיקר הקול הוא בתפארת בתוך הבינה, ועל ידי מציאותו בבינה נקרא קול, והחציבה שהיא ענין רקיע - גילוי אמיתי - כי המים אינם אלא בחינה אמצעית בין אור ובין רקיע, ועיקרם הוא ברקיע שהוא בתפארת, כי לא תקרא מערכת בעצם אם לא ברקיע או בבינה מפני ששם תחלת המערכת, ולזה אמר חצובות ברוח כי רוח הוא התפארת האויר האמצעי המכריע בין האש והמים כדפי' למעלה בשער המכריעים, והוא התפארת ובו החציבה.

ואחר כך אמר קבועות בפה, ענין הקביעה בפה היינו עשייה, ופה היא המלכות, נמצא לפי זה בריאה בבינה דהיינו חקיקה, יצירה בתפארת דהיינו חציבה, קביעות דהיינו עשייה במלכות, וכן נתבאר בריאה יצירה עשייה במקומות אלו בתיקונים. עד כאן לשונו הקדוש.

ענין זה כבר נתבאר בראשונים הקדמונים ועליה רמזי דין הוא והחסיד הקדוש רבי יצחק סגיא נהורא בן הראב"ד כתבו ורמזו בפירושו על ספר יצירה. דבריו הקדושים חתומים באלף עזקין כאשר גילה האריז"ל, (וכדי שלא להפסיק לקטוע את דבריו, נסיים תחילה את כל לשונו הנצרך לענינו, ואחר כך - בפרק הבא - נתבונן בדבריו מלה במלה בסיעתא דשמיא) וזה לשונו הקדוש:

ותחלת ההויות הניתנות להחשב הן הפליאות בתוך החכמה - שהנתיבות הן פליאות בה - ועל זה נאמר 'אלקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה', כלומר הבין הדרכים והנתיבות שבה, ועל ידי ההויות הקבועות החקוקות בו יש בו כח להתבונן בהויות הקבועות הדקות שאין להם גבול. והנתיבות הם אמות הדרכים כי הנתיב אם הדרך, והנתיב כלל ועיקר שהדרכים מתפזרים ומתפרדים ומתפשטים משם, והנתיבות הפליאות הן כמחלות שהן בתוך עיקר

האילן, והחכמה היא השרש והן הוויות פנימיות ודקות אין בריה יכולה להתבונן אלא היונק ממנה שהוא דרך התבוננות דרך יניקתו ולא דרך ידיעה. וכו'.

הספירות הם יסוד, והם פנימיות ויסוד הבנין הנעשה בהם הם האותיות, כמו האבנים מן ההר, ובהר יש כמה גידים כעין חוליות הארץ העשויה חוליות חוליות, ולכך אין הבור מתמלא מחוליות, כי בהתמלא המקומות החלולים נשארו המקומות המלאים חסרים מן העפר, ואין החסרונות מתמלאות בהוייתן, כך ההויות הם דקות עד שאדם מגלה אותם ורושם וחוקק החקיקות וחוצב החציבות אז נראה המחלה באיזה מקום מתחלת. וכו'.

יסוד: אינו אומר שהם יסוד אלא למה שהוא עתיד להיות מהם, והסבה התחלת היסוד, וכן ההר הוא התחלת כל בנינים שממנו, כי הוא התחלת הרשימות, ואחרי הרשימות חקק החקיקות, שמהם החציבות, שמהן הבנין.

ושלש אמות נחתמות ביו"ד, ואותן החתומות נחתמו ברום ביו"ד, ובשנחתמו ביו"ד נתנו בשמו הגדול ונעשה בנין אחד, הם בשם והשם בהם, פנים בתוך פנים, הוויות מתוך הוויות, עד כאן לשונו הקדוש והטהור הטמיר והנעלם.

ועתה נביא פירוש על מילין קדושים אלו מרבינו הקדוש מהראשונים כמלאכים רבי יצחק דמן עכו בעל ספר מאירת עינים פירוש על סודות הרמב"ן, שכתב בפירוש ספר יצירה שלו אשר דבריו מפרשים והולכים את דברי רבינו יצחק סגי נהור, ומתחיל בדבריו לפרש את סוף הדברים הנ"ל ואחר כן חוזר לתחילת הדברים. וזה לשונו הקדוש:

עוד נוכל לומר בשמו הגדול כלומר מאחר ש"נחתמו ביו"ד" ונתלבשו זה מזה וזה מזה, ר"ל כל אחד מארבע אותיות "הם בשם" האותיות בשם, כלומר בעצם, והעצם בהם ואמרי בעצם כוונתי על הסיבה הראשונה שהמציאה האותיות, "פנים בתוך פנים הוויות בתוך הוויות" שכל אות שהוא רומז לפנימיות ולהוי"ה דקה מאד כלולה מהכל פנימיות בתוך פנימיות הוי"ה בתוך הוי"ה, והם יסוד כי הם סבת כל נהיה וקיומו, הבנין כולל כל אבי"ע - אצילות בריאה יצירה עשיה.

עוד "בנין" ירמוז אל מה שנתהווה מן האותיות אחר שנתלבשו בהם הספירות ונתנו בהם חתימה ורשימה וחקיקה וחציבה ונעשה הכל אחד, חקיקה בתוך חקיקה רשימה בתוך רשימה פנימיות תוך פנימיות הויה תוך הויה, כי

אחרי התלבשות העשר ספירות באותיות נקראו כולם יחד הויות, כי לא היה איפשר לפעולת עשר ספירות להתראות ולהתגלות אלא כשנתלבשו באותיות, גם לא היה איפשר לאותיות להתהוות ולעשות הויות ולפעול פעולה בלתי חקיקת העשר ספירות בהם, הנעשה בהם העשר ספירות כמו האבנים מן ההר, כי כאשר האבנים הנלקחים מן ההר נלקחים ע"י רשימה וחקיקה וחציבה ומהם נעשה בנין הבתים, כך האותיות כ"ב יצאו מעשר ספירות והעשר ספירות שהם סבתם עשו בהם חתימה ורשימה וחקיקה וחציבה הוא התלבשות שנתלבשו העשר ספירות באותיות להראות כחן ופעולתם באמצעות האותיות, כדי שיתהווה מל"ב אלו כל ההויות והן הן עצמם הויות תוך הויות פנימיות תוך פנימיות.

ובהר"י יש כמה סתומים כך בעשר ספירות היו כל ההויות גנוזות בכח, ומתוך ההויות שיצאו מהם יצאו כל ההויות שהם אבי"ע מן הכח אל הפועל, ויסוד (מפרש והולך על מה שכתוב בספר יצירה "כ"ב אותיות יסוד") שב לאותיות וקורא אותם יסוד, ואינו ר"ל שהאותיות הם יסוד לע"ס כי זה לא יתכן שהרי הע"ס הם סיבה והאותיות מסובב ואיך יהיה המסובב יסוד לסבתו, אבל לפי מה שהוא עתיד לצאת מהם קראם יסוד, והטעם שהם ע"ס התחלת היסוד כי הם המציאות. והרשומות הוא כאשר באים לחצוב אבנים מן ההר רושמים ומציינים מקום האבן שיעורה וגודלה ומהותה, ואחר שרושמים חופרין היא החפירה שחופרין סביב האבן, ואחר שחפרו סביב כרצונם עוקרים האבן ממקומה, וזהו הנקרא חציבה ואחר כל זה עושים בנין הבתים, וכל זה דוגמא למציאות האותיות מע"ס, כי ההר דוגמא לע"ס, כלומר לסבה הראשונה והאבנים דוגמא כל אשר נתהווה מהאותיות, כאשר נתייחדו האבנים יחד ונעשו בתים, וכמו שהאבנים מיוחדות בהר כן האותיות מיוחדות בע"ס. ע"כ בדרך קצרה ואם תרצה לעמוד על זה הענין בדרך ארוכה עיין בספר העיון לרבי חמאי ז"ל.

כל אלו הדברים הקדושים המופלאים הם לחד מן קמייא רבי יצחק דמן עכו בפירושו לספר יצירה בכ"י (יצא זה עתה לאור בתוך פירוש אור יקר לספר יצירה).

